

🕒 21 Mayıs 2022

Söyleşi

İnsan

Belaruslu müzisyen Tatsiana: "Meydanlar dolunca ben de kendi dilimde müzik yapmak istedim."

✍️ Aydın Çetinbostanoğlu

f Paylaş

X Paylaş

🤍 0

💬 0

"Ülkemiz Belarus, dilimiz Belarusça ama biz Belarusça bilmiyoruz."

Tatsiana'yı protesto alanında kemaniyla Ukrayna milli marşını çalarken gördüm. Boynunda farklı bir kırmızı ve beyaz bayrak vardı. Keman kutusunu verdiği beyefendiye yaklaşıp önce İngilizce konuşmak istedim. Türkçe konuştuğunda eşi olduğunu ve boynundaki bayrağın eski

Belarus bayrağı olduğunu söyledi. Kısaca Tatsiana'dan bahsetti. Lukashenko yönetimine karşı olduğunu ve suçunun Belarus'un kendi kültürünü topluma yeniden kazandırmak olduğunu öğrendim. Tatsiana'nın Belarus'a gitmesi halinde tutuklanacağını söyledi. Benim için önemli olacağını düşünerek tekrar görüşmek için randevu talep ettim. Evlerinde buluştuk ve röportajımızı yaptık.

1991'de Belarus'a demokrasi geldi. Bayrağımız dört yıldır beyaz, kırmızı, beyaz, Belarus tarihimiz yeniden başladı.

“Benim adım Tatsiana Matafonava 10 Kasım 1977'de Beyaz Rusya'da doğdum. Belarus, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını ilan eden eski bir Sovyetler Birliği ülkesidir. Sovyetler Birliği zamanında Belarus'ta Rus eğitimi vardı. Çoğu Rus savaşı kazandık, faşist Almanya'yı yendik, artık savaş istemiyoruz, biz Ruslar en mutlu insanlarız, her şey yolunda derdi. Bizim beynimizi böyle yıkıyorlardı. Herkes mutlu, her şey yolunda ama marketler boş, kıyafetsiz, yiyeceksiz. Sadece kafalarda, her şey yolundaydı, ama hiçbir şey yoktu. Sadece güzel şeyler söylüyorlardı. Normal Rus okulunda sadece üç yıl Belarusça öğretiler. Babam Belarusça konuşuyordu. Belarusça dersler vardı ama benim için ilginç değildi. Çünkü her şey Sovyetler Birliği ile ilgiliydi, başka bir şey değil. Sonra ben üniversiteye başladığımda Sovyetler Birliği dağıldı ve demokrasi kazandı. 1991'de Belarus'a demokrasi geldi. Bayrağımız dört yıldır beyaz, kırmızı, beyaz, Belarus tarihimiz yeniden başladı. 1995 seçimlerini Rus destekli Lukashenko kazandı. Lukashenko iktidara geldiğinde okullarda dört yıl Belarusça dil eğitimi vardı. Lukashenko her şeyi değiştirdi. Bayrağımızı değiştirdi. Belarusça dil eğitiminin süresi değiştirildi. Okullarda Belarusça dil eğitimi her yıl azaltıldı. Üniversitedeki bir saatlik müzik dersini Belarus tarihiyle değiştirdiler, ben istemedim. Yazı dersi koymuşlar, yazı dersi istemiyordum. Sonra bir bayan arkadaşım Lukashenko'nun diktatör olduğunu söyledi. Bu

kelimeyi ilk kez o zaman duydum. O zaman babama bana açıklamasını söyledim. "Diktatör ne demek, dilimiz nedir, ülkemiz nedir?" Babama ilk defa o zaman sordum. On altı yaşındaydım. Babam daha sonra şöyle dedi: "Ülkemiz Belarus, dilimiz Belarusça ama biz Belarusça bilmiyoruz." Babamın Lukashenko'ya karşı olduğunu anladım. Çok merak ettim ve gazete okumaya, haberleri takip etmeye başladım. 1998-1999-2000 yıllarında sekiz önemli insan öldürüldü. KGB'ye öldürülecek insanların bir listesi verildi ve onlar ortadan kayboldu. Nerede oldukları belli değildi. Soruşturmak isteyenler de öldürüldü ve ortadan kayboldu. Gazeteciler ortadan kayboldu. Genç bir kızken haberlerde okudum ve bunun nasıl olabileceğini düşünerek karşı çıktım. On sekiz yaşında Belaruslu büyük şairin kitaplarını aldım, iki kitap okudum ve öğrendim. Belarus dilini öğrenmeye başladım. Oğlum 2000 yılında doğdu. 23 yaşındaydım.

Minsk'te sadece iki anaokulu Belarusçaydı.

Bizim eğitimimizde normal okuldan sonra müzik eğitimi vardı. Annem müzik öğretmeniydi ve müzik okulunda piyano öğretmeniydi. Ve iki okula gittim. Sabah normal okul, akşam müzik okulu. Sekiz yıl müzik okuluna gittim. Daha sonra üniversitede (lise) dört yıl müzik okudum. Daha sonra Konservatuar'da (üniversite) beş yıl müzik eğitimi aldım. Oğlum doğduktan sonra Belarus dilini tam olarak kullanmaya başladım. Diğerleri Rusça konuşurken tek başıma Belarusça konuşmak benim için zordu. İşe geliyorsun, herkes Rusça konuşuyor. Tabii ben de kullandım ama oğlumla sadece Belarusça konuştum. Büyüyordu ve dil büyüyordu. Çünkü daha fazla kelime kullanmaya başladı. Oğlum anaokuluna gitti. Minsk'te sadece iki anaokulu Belarusçaydı. İki milyonluk nüfus için iki kreş. Sabah kalkıp oğlumla bir saat uzaklıktaki anaokuluna gidiyorduk, çocukları böyle eğitiyorduk. O zamanlar Minsk Filarmoni orkestrasında çalışıyordum. On iki yıl Minsk Filarmoni'de çalıştım. Şarkıcı olarak çalıştım.

Sadece Lukashenko'ya bakıyorlar, o karşı ise "olmaz".

Bir gün arkadaşım eve bir keman getirdi ve birlikte çalışmaya başladık. İlk başta, kemanın sesi bir kapı gıcirtısı gibiydi. İki ay sonra keman çalmayı öğrendim ve ilk konserime gittim. Keman çalmayı kendim öğrendim. Müzik okulundan kemanla ilgili bir iki ders aldım. Nasıl daha yumuşak çalınır, kol ve el nasıl kullanılır ve sonunda yumuşak sesi buldum. Ardından ikinci konser ve diğerleri geldi. Belki sekiz ay sonra küçük bir orkestra kurduk. Halk oyunlarına ve folklora dört enstrümanla başladık. Ülkemizde dil, kültür, dans ve folklor unutulmuştu. Geri dönmek bizim için önemliydi. Her perşembe kafede buluşarak halk oyunları yapmaya başladık, bu dört yıl sürdü. Çok popülerdi, herkes dansa gitmek için perşembe gününü beklemeye başladı. On iki yıl boyunca başka bir kafe, başka bir kulüp ve sokak müziği yaptık. Yaz geldiğinde sokağa çıkmıştık. Bu müzik artık birçok şehirde mevcuttur. Ben bir şarkıcıyım. Belarusça şarkı söyledim, on yıl boyunca Belarus'un her yerini gezdim. Okullarda çocuklara konserler verdim. Birlikte şarkı söyledik ve dans ettik. Okul ve çocuklar için bir sürü disk (CD) yaptım. Çocuğum küçük olduğu için müzik dinlemesi gerekiyor ama hangi müzik? Belarus müziği yok. Ancak küçük bir çocuk için gereklidir. Oğlum 2000 doğumlu. Notaları ve sözleri olan kitaplar buldum ama sadece kitapta duymazsınız, dinlemezsiniz. Bir arkadaşla müzik yaptık ama şarkıyı kim söyleyecek? Çocuğum beş yaşında şarkı söyledi. Yılbaşı şarkısı yoktu. Çocuklar için şarkılar yaptık. Bu şarkılar geçmişte söylendi ancak Sovyetler Birliği döneminde kaldırıldı ancak kitaplarda kaldı. Onları çıkardım ve müzik notalarına dönüştürdüm. Sözler zaten var. Okul için kendim şarkılar yazdım. Arkadaşlarım şarkılar yazdı. Sözleri okuduğumda müzik hemen geliyordu. Bakıyorum ne yok hemen yapıyordum. Çocuklar okula gidiyor şiir

öğreniyorlar, çocuğun öğrenmesi kolay olsun diye şairler, aktörler herkes bana yardım etti disk yaptık. Belaruslu öğretmenler, bizim yazarları ve şairleri bilmiyorlar. Altmış şair buldum, kendi şiirlerini okuyan. Radyodan, eski kasetlerden, eski disklerden buldum. Bu Belarus için çok gerekliydi, çünkü devlet yapmadı. Bir defa masada eğitim ve kültür bakanı ile oturuyoruz, toplantı vardı. Ona yaptığım disklerden verdim. Okullara sizin için bu disklerin dağıtılması daha kolay olur dedim. "Ne güzel iş," dedi. Sonra bana bakıp karşı şair, karşı aktörleri görüyor. "Size yardım etmeyeceğiz, siz kendiniz Belarus kültürünü tutuyorsunuz," dedi. Bakan Belaruslu. Sadece Lukashenko'ya bakıyorlar, o karşı ise "olmaz". Bana, "Neden o karşı insanların peşinden gidiyorsunuz," dedi. "Ben politikacı değilim, sadece şarkı söylüyor ve kültürümü yapıyorum ve bana dokunma," dedim. On iki yıl filarmonide çalıştım, beni attılar. Çünkü KGB beni kaç defa merak etti. Beni işten sonra birkaç defa çağırdılar, biz iki saat konuştuk. Yazın bir bayram vardı, Lukaşenko'nun bayramı. Ben flarmonide çalışıyorum, Lukaşenko için üç günde üç konser vereceğiz. Biz geldik, kostümleri giydik, hazırlanıp çıkıyoruz. Bir KGB ajanı, "Nerde burda Tatsiana," dedi. "Burdayım," dedim. "Elbiseni çıkar, git ve üç gün gelme, seni görmeyelim." Bugün Lukashenko, yarın Putin geliyor, sonra yine Lukaşenko için şarkı söylemen yasak. Flarmonininin direktörünü aradım, anlattım. "KGB beni attı," dedim. Direktör şaşırды, "Nasıl yani," dedi. Ama direktör yetkisiz, KGB daha önemli. Bir yıl daha çalıştım sonra benim işten attılar. Ben de kendim konser yaptım, Anlaştığım tanıdığım öğretmenlerle Belarus'ta seyahat ettim, her okulda konser yaptım, çocuklarla şarkı söyleyip dans ettik. Ben bir kaç yıl sonra Sabri ile tanıştım. Belarus'a geldi, ben Türkiye'ye geldim. 9 Ağustos 2020 tarihinde Belarus'ta seçim yapıldı. Belarus'ta bütün insanlar oy kullandı katılım yüzdesi çok fazlaydı, Lukashenko'yu devirmeyi çok istediler. Herkes seçime katıldı. Lukashenko un en büyük rakibi bir kadındı adı Svetlana Tikhanovskaya idi. Hepsi ona oy verdi, ama Lukashenko benim oyum yüzde 95 dedi. İnsanlar kızdılar sokaklara çıkarak protesto yaptılar ilk gece birkaç protestocu askerler tarafından öldürüldü. Ağustos 2020 yılındaki protestoya 300 bin kişi katıldı, elebaşları tutuklandı, ben de şarkı söyleyip gitar ve keman çalıyordum. Orada tesbit edildim. Ben tutuklanmadan Türkiye'ye kaçtım. Bizim protestolar çiçekle yapıldı, kadınlar güç gösterisi yapmadılar, çiçeklerle şarkılarla protesto ettiler.

Rusça yok, sadece Belarusça var diyordum.

Bu protestoya katılan 300 bin kişi Türkiye'de olsa insanlar yakar ve tahrip ederdi. Ama Belarus'ta insanlar Sovyet sisteminde yetiştikleri için insanlar sindirilmiş ve barışçıl hareket ediyorlar. Erkekler geri planda kalıyor, kadınlar ön planda, polis ve asker kadın protestoculara bir şey yapamıyor. Gösterilere katılan bütün devlet memurlarını işten attılar. Meydanlar dolunca ben de kendi dilimde müzik yapmak istedim. Çünkü insanlar Belarus şarkı ve danslarını bilmiyorlardı. Rusça şarkı söylüyorlardı. Ben geldim Belarusça şarkı söyledim, dans ettim. Benim için Rusça Spasibo (Ne demek?) diyorlar. Ben de Rusça yok, sadece Belarusça var diyordum. Onlara Belarusça şarkılar öğrettim ve bir yıl sonra Polonya'ya gittim.

Beş-altı yıl hapis cezası vermeye başladılar.

Meydandaki bazı kişiler Belarusça konuşuyordu. Bir yıl önce değil. Hükümetin resmi kültür politikasını protesto etmek benim için çok önemliydi. Belarus dili, Belarus kültürü. İnsanlar çok şaşırdı. Ne çok dans, ne çok şarkı, ne güzel. Ardından polis ve askerler protesto meydanını boşalttı. Evlerin bahçelerinde toplanıp enstrümanlarını getirenlerle müzik yaptık. Kimin müzik yaptığını görüyorlar, tutuklayıp hapse atıyorlar. Sabri, "Yeter Türkiye'ye gel," dedi. İlk müzik yapan kişi hapse girdiğinde ben de kaçtım. "İki ay sonra bitecek ve geri döneceğim," diye düşündüm. Ama daha kötü görünüyorum. Videoya çektiler ve ardından Belaruslu müzisyenleri oradan tutuklayıp hapse atmaya başladılar. Beş-altı yıl hapis cezası vermeye başladılar. Hapishaneler Türkiye'deki gibi değil. Uyuyacak yer yok. Diyelim ki protestolar sırasında hapse girdiniz ve size bir yıl hapis cezası verdiler. Kış çok soğuk, aileler akrabalarına kıyafet ve battaniye getirdikleri zaman size vermiyorlar, üzerinizde ne varsa onunla yaşayacaksınız diyorlar. Yatak sağlamıyorlar, battaniye yok, yastık yok, odalar küçük. Üstelik devlet sizden bir miktar para alıyor. (Otel ücreti.) Pencereler kapalı ve yere klor dökülüyor, gözler yanıyor. Geceleri ışık yanıyor, yüksek frekanslı sesler çıkarıyorlar ve insanlara psikolojik işkence yapıyorlar, çok korktum ve buraya geldim. İki yıl önce geldim. Oğlum yirmi bir yaşında. Liseyi Belarus'ta, konservatuarı

Polonya'da burslu olarak okudu. Ayda 300\$ civarında burs veriyorlar. Okulda piyanist bölümünde. Ben bir şarkıcı olarak defalarca Belarus'tan Kiev'e şarkıcı olarak seyahat ettim. Arkadaşlarımız bir grup şair olarak her yıl bahar aylarında konferansa giderlerdi. Şarkı söyledim ve Ukrayna'da seyahat ettim. Ukraynaca şarkı söyledim. Orada birçok arkadaşım var. Savaş başladı, çok kötü. Ben yaşamıyorum, sanki Ukrayna'da savaşıyormuşum gibi. Bu benim için çok stresli. Oradaki arkadaşlarımın üzerine bombalar düşüyor. Nasıl yaşıyorlar?

Son kez kemanla Ukrayna milli marşını çaldım.

İstanbul Beyoğlu'ndaki bu protestoya neden gittim? Benim için çok önemliydi. Devlet diktatörüm Rus birliklerinin Belarus'tan Ukrayna'ya geçmesine izin verdi. Protestoda "düşman sensin" dediler. "Ben düşman değilim, düşman Lukashenko," dedim. Bu yüzden birkaç kez Beyoğlu'ndaki protestoya gittim. Son kez kemanla Ukrayna milli marşını çaldım. YouTube'da Ukraynaca şarkılar söyledim, kaydettim ve paylaştım.

Bir hafta sonra Amerika'ya gidiyorum. New York, Chicago, Cleveland, Miami, Washington, Teksas. Belaruslular beni aradı, konser istediler. Amerika'da Belaruslular tarafından kurulan Baza adında bir organizasyon var. Belarus kültürünü yurtdışında yaşatan bir kuruluştur. Yolculuğum iki ay sürecek. Belki ilginç olacak ama Türkçe on şarkı öğrendim. Çünkü bazen Türkiye'de seyahat ediyoruz, komşular ve arkadaşlar için müzik yapıyorum."